

Odpusty w Kościele

Kto za życia często zdobywa odpusty dla dusz czyścicowych, ten szybciej niż kto inny otrzyma w godzinie śmierci łaskę odpustu zupełnego. Korzystajmy więc gorliwie z tego skarbcza łask, który nam Jezus przez Swoje cierpienia wysłużył i przez Swój Kościół podaje. Nauka o odpustach łączy się z tajemnicą Bożego Miłosierdzia. W sakramencie pojednania grzesznik otrzymuje przebaczenie wyznaczonych grzechów, za które szczerze żałuje. Dzięki temu może on osiągnąć wieczne zbawienie. Bóg jednak nie odpuszcza kary, dopóki nie jest zmaszana winą. Winy zaś Bóg nie przebacza bez żalu z naszej strony.

Uzyskane przebaczenie nie uwalnia od kar doczesnych (czasowych), które spotykają nas za życia lub po śmierci w czyścicu. Uwolnieniu od tych kar służy właśnie obfity skarbiec odpustów Kościoła, który jako służebnica odkupienia autorytatywnie rozporządza i dysponuje skarbcem zadośćuczynienia Chrystusa i Świętych.

Odpust jest to darowanie przez Boga kary doczesnej za grzechy odpuszczone już co do winy. Odpustami są czynności wiernych, w wielu wypadkach łącznie z danym miejscem (np. Kościołem lub cmentarzem) lub rzeczą (np. różańcem).

Rozróżnia się odpusty częściowe i zupełne (zależnie od tego, w jakim stopniu uwalniają nas od kary doczesnej). Odpust częściowy jest oznaczany bez określania dni lub dat. Kryterium miary tego odpustu stanowi gorliwość i wysiłek, z jaką ktoś wykonuje dzieło obdarzone odpustem częściowym. Odpust częściowy można uzyskać kilka razy dziennie, chyba, że co innego jest wyraźnie zaznaczone. Odpust zupełny można otrzymać tylko jeden w ciągu dnia. Jednakże w chwili śmierci można otrzymać uzyskać odpust zupełny, choćby nawet tego dnia ktoś uzyskał już inny odpust zupełny. Odpusty te może zyskiwać każdy ochrzczony po spełnieniu odpowiednich warunków dla siebie lub ofiarowywać je za zmarłych. Nikt nie może przekazać innym żyjącym odpustów, jakie otrzymuje dla siebie.

6.1. Odpust zupełny:

Warunki uzyskania odpustu zupełnego:

Brak jakiegokolwiek przywiązania do grzechu, nawet powszedniego (jeżeli jest brak całkowitej dyspozycji – zyskuje się odpust częściowy)

Stan łaski uświęcającej (brak nieodpuszczonego grzechu ciężkiego) lub spowiedź sakramentalna

Odmówienie modlitwy (np. "Ojcze nasz" i "Zdrowaś Mario") w intencjach Ojca Świętego (nie chodzi o modlitwę w intencji samego papieża, choć i ta modlitwa jest bardzo cenna; modlitwa związana z odpustem ma być skierowana w intencji tych spraw, za które modli się każdego dnia papież)

Wykonanie czynności związanej z odpustem.

Ewentualna spowiedź, Komunia święta i modlitwa w intencjach Ojca Świętego (czyli takich, w których modli się Ojciec Święty) mogą być wypełnione w ciągu kilku dni przed lub po wypełnieniu czynności, z którą związany jest odpust; między tymi elementami musi jednak istnieć związek.

Kościół zachęca do ofiarowania odpustów za zmarłych (niekoniecznie muszą być to osoby nam znane, nie musimy wymieniać konkretnego imienia – wystarczy ofiarować odpust w intencji osoby zmarłej, która tego odpustu potrzebuje).

Wybrane praktyki związane z uzyskaniem odpustu zupełnego:

- Adoracja Najświętszego Sakramentu przez co najmniej pół godziny (jeśli jest krótsza – odpust częstkowy);
- Nawiedzenie jednej z czterech rzymskich bazylik patriarchalnych (św. Piotra, św. Pawła za Murami, Matki Bożej Większej lub św. Jana na Lateranie) i odmówienie w niej *Ojciec nasz i Wierzę*: (a) w święto tytułu tej bazyliki, (b) w jakiegokolwiek święto nakazane (np. we Wniebowzięcie NMP), (c) raz w roku w innym dniu wybranym przez wiernego;
- Przyjęcie błogosławieństwa udzielanego przez Papieża *Urbi et Orbi* (Miastu i Światu) – choćby tylko przez radio lub telewizję;
- Adoracja i ucałowanie Krzyża w trakcie liturgii Męki Pańskiej w Wielki Piątek;
- Odmówienie modlitwy: *Oto ja, o dobry i najłodszy Jezu* po Komunii świętej przed obrazem Jezusa Chrystusa w każdy piątek Wielkiego Postu oraz w Wielki Piątek (w pozostałe dni – odpust częstkowy);
- Uczestnictwo w uroczystym zakończeniu Kongresu Eucharystycznego;
- Uczestnictwo w rekolekcjach trwających przynajmniej trzy dni;
- Publiczne odmówienie aktu wynagrodzenia Sercu Jezusowemu *O Jezu Najłodszy, Odkupicielu* w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa (w inne dni – odpust częstkowy);
- Publiczne odmówienie aktu poświęcenia rodzaju ludzkiego Chrystusowi Królowi *O Jezu Najłodszy, Odkupicielu* w uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata (w inne dni – odpust częstkowy);
- Posługiwanie się przedmiotami pobożności (krucyfiksem, krzyżem, różańcem, szkaplerzem, medalikiem), o ile zostały pobłogosławione przez Papieża (ewentualnie – przez biskupa), po odmówieniu jakiegokolwiek formuły wyznania wiary w uroczystość świętych Apostołów Piotra i Pawła 29 czerwca; jeśli przedmioty były pobłogosławione przez kapłana lub diakona – odpust częstkowy;
- Przyjęcie Pierwszej Komunii świętej lub pobożne uczestnictwo w takiej uroczystości;
- Sprawowanie i uczestnictwo we Mszy świętej prymicyjnej;
- Sprawowanie i uczestnictwo we Mszy świętej z okazji 25-, 50- i 60-lecia kapłaństwa;
- Odmówienie w całości (i bez przerwy) przynajmniej jednej części różańca (pięciu dziesiątek) w kościele, kaplicy publicznej, w rodzinie, wspólnocie zakonnej czy pobożnym stowarzyszeniu, połączone z rozmyślaniem nad rozważanymi tajemnicami (odmówienie poza tymi miejscami lub wspólnotami – odpust częstkowy);
- Jednorazowe nawiedzenie kościoła, w którym trwa Synod diecezjalny;
- Pobożne odmówienie (śpiew) modlitwy *Przed tak wielkim Sakramentem* podczas liturgii Wieczerzy Pańskiej po Mszy świętej (w Wielki Czwartek) oraz w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało); w innym czasie – odpust częstkowy;
- Publiczne odmówienie (śpiew) hymnu *Ciebie Boga wystawiamy* (Te Deum) jako podziękowanie za otrzymane łaski w ostatnim dniu roku (w innym czasie, nawet prywatnie – odpust częstkowy);
- Publiczne odmówienie (śpiew) hymnu *Przyjdź Duchu Święty* (Veni Creator) w Nowy Rok i w uroczystość Zesłania Ducha Świętego (w pozostałe dni, nawet prywatnie – odpust częstkowy);
- Odprawienie Drogi Krzyżowej po spełnieniu następujących warunków: (a) odprawienie przed urzędowo erygowanymi stacjami Drogi Krzyżowej (np. w kościele, na placu przykościelnym); (b) musi być 14 krzyżyków; (c) rozważanie Męki i śmierci Chrystusa (nie jest konieczne rozmyślanie o poszczególnych tajemnicach każdej stacji); (d) wymaga się przechodzenia od jednej stacji do drugiej (przy publicznym odprawianiu wystarczy, aby prowadzący

przechodził, jeśli wszyscy wierni nie mogą tego czynić); jeśli ktoś z powodu słusznej przyczyny (np. choroby, podróży, zamknięcia kościoła itp.) nie może odprawić Drogi Krzyżowej wg podanych tutaj warunków, zyskuje odpust zupełny po przynajmniej półgodzinnym pobożnym czytaniu lub rozważaniu Męki Chrystusa;

- Nawiedzenie kościoła parafialnego w święto tytułu lub w dniu 2 sierpnia, kiedy to przypada odpust "Porcunkuli" po odmówieniu *Ojcze nasz* i *Wierzę*;
- Nawiedzenie kościoła i ołtarza w dniu nawiedzenia i odmówienie *Ojcze nasz* i *Wierzę*;
- Nawiedzenie kościoła lub kaplicy we wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych (2 listopada) i odmówienie tam *Ojcze nasz* i *Wierzę*;
- W dniach od 1 do 8 listopada za nawiedzenie cmentarza z równoczesną modlitwą za zmarłych – codziennie odpust zupełny, który można ofiarować wyłącznie za zmarłych (za nawiedzenie cmentarza w inne dni – odpust cząstkowy również wyłącznie za zmarłych);
- Nawiedzenie kościoła lub kaplicy zakonników w święto ich założyciela i odmówienie tam *Ojcze nasz* i *Wierzę*;
- Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych podczas liturgii Wigilii Paschalnej w Wielką Noc lub w rocznicę swojego chrztu (jeśli przy pomocy innej formuły w innym czasie – odpust cząstkowy).

Penitencjaria Apostolska poprzez dwa dekry wydatane w 2002 r. ustanowiła także odpusty związane z kultem Miłosierdzia Bożego:

1. Odpustu zupełnego pod zwykłymi warunkami (sakramentalna spowiedź, Komunia eucharystyczna i modlitwa w intencjach Ojca Świętego) udziela się w granicach Polski wiernemu, który z duszą całkowicie wolną od przywiązania do jakiegokolwiek grzechu pobożnie odmówi Koronkę do Miłosierdzia Bożego w kościele lub kaplicy wobec Najświętszego Sakramentu Eucharystii, publicznie wystawionego lub też przechowywanego w tabernakulum. Jeżeli zaś ci wierni z powodu choroby (lub innej słusznej racji) nie będą mogli wyjść z domu, ale odmówią Koronkę do Miłosierdzia Bożego z ufnością i z pragnieniem miłosierdzia dla siebie oraz gotowością okazania go innym, to pod zwykłymi warunkami również zyskują odpust zupełny. W innych zaś okolicznościach odpust będzie cząstkowy.

2. Udziela się odpustu zupełnego na zwykłych warunkach (spowiedź sakramentalna, Komunia eucharystyczna, modlitwa w intencjach papieskich) wiernemu, który w II Niedzielę Wielkanocną, czyli Miłosierdzia Bożego, w jakimkolwiek kościele lub kaplicy, z sercem całkowicie wolnym od wszelkiego przywiązania do jakiegokolwiek grzechu, choćby powszedniego, weźmie udział w pobożnych praktykach spełnianych ku czci Bożego Miłosierdzia albo przynajmniej odmówi przed Najświętszym Sakramentem Eucharystii, wystawionym publicznie lub ukrytym w tabernakulum, modlitwę *Ojcze nasz* i *Credo*, dodając pobożne wezwanie do Pana Jezusa Miłosiernego (np. Jezu Miłosierny, ufam Tobie).

3. Udziela się odpustu cząstkowego wiernemu, który – przynajmniej z sercem skruszonym – skieruje do Pana Jezusa Miłosiernego jedno z prawnie zatwierdzonych pobożnych wezwań.

4. Ponadto marynarze, którzy wykonują swoje obowiązki na niezmiernych obszarach mórz; niezliczeni bracia, których tragedie wojenne, wydarzenia polityczne, uciążliwe warunki naturalne i inne podobne przyczyny zmusiły do opuszczenia rodzinnej ziemi; chorzy i ich opiekunowie oraz ci wszyscy, którzy z uzasadnionej przyczyny nie mogą opuścić domów lub wykonują pilnie potrzebne zadania dla dobra społeczności, mogą uzyskać odpust zupełny w Niedzielę Miłosierdzia Bożego, jeśli wyrzekając się całkowicie jakiegokolwiek grzechu, jak to

zostało powiedziane powyżej, i z zamiarem spełnienia – gdy tylko będzie to możliwe – trzech zwykłych warunków, odmówią przed świętym wizerunkiem naszego Pana Jezusa Miłosiernego modlitwę *Ojcze nasz* i *Credo*, dodając pobożne wezwanie do Pana Jezusa Miłosiernego (np. *Jezu Miłosierny, ufam Tobie*).

5. Gdyby nawet to nie było możliwe, tego samego dnia będą mogli uzyskać odpust zupełny ci, którzy duchowo zjednoczą się z wiernymi, spełniającymi w zwyczajny sposób przepisane praktyki w celu otrzymania odpustu, i ofiarują Miłosiernemu Bogu modlitwę, a wraz z nią cierpienia spowodowane chorobą i trudy swojego życia, podejmując zarazem postanowienie, że spełnią oni trzy przepisane warunki uzyskania odpustu zupełnego, gdy tylko będzie to możliwe.

Ponadto dla Polski zostały zatwierdzone także dwa dodatkowe odpusty zupełne:

- Uczestnictwo w nabożeństwie Gorzkich Żalów jeden raz w Wielkim Poście w jakimkolwiek kościele na terenie Polski;
- Nawiedzenie dowolnej bazyliki mniejszej w następujące dni: (a) w uroczystość świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca); (b) w święto tytułu; (c) w dniu 2 sierpnia [odpust "Porcjunkuli"]; (d) jeden raz w ciągu roku w dniu określonym według uznania.

Odpusty częściowe:

O niektórych odpustach częściowych wspomniano już, wymieniając odpusty zupełne. Są trzy ogólne warunki uzyskania odpustu częściowego:

- Wierny dostępuje odpustu częściowego, jeśli w czasie spełniania swoich obowiązków i w trudach życia wznosi myśli do Boga z pokorą i ufnością, dodając w myśli jakiś akt strzelisty, np. "Jezu Chryste, zmiłuj się nad nami".
- Jeśli wierny powodowany motywem wiary przyjdzie z pomocą potrzebującym współpracownikom, pomagając im osobiście lub dzieląc się z nimi swoimi dobrami, uzyskuje odpust częściowy.
- Gdy wierny w intencji umartwienia się, odmówi sobie czegoś godziwego, a przyjemnego dla siebie, uzyskuje odpust częściowy. Warunek ten ma zachęcić wiernych do praktykowania dobrowolnych umartwień.

Odpust częściowy jest związany z odmówieniem wielu znanych modlitw i można go uzyskać wielokrotnie w ciągu dnia. Niektóre z modlitw związanych z odpustem częściowym to:

- Anioł Pański (lub Regina Caeli w Okresie Wielkanocnym)
- Duszo Chrystusowa
- Wierzę w Boga
- Psalm 130 (Z głębokości...)
- Psalm 51 (Zmiłuj się...)
- Odmówienie Jutrznii lub Nieszporów za zmarłych
- O, Święta uczo...
- Aniele Boży...
- Witaj, Królowo, Matko Miłosierdzia
- Magnificat
- Wieczny odpoczynek
- Do Ciebie, Święty Józefie...

- Panie, Boże wszechmogący (modlitwa z Liturgii Godzin, Jutrznia w Poniedziałek II tygodnia psalterza)
- Modlitwa św. Bernarda (Pomnij, o Najświętsza Panno Maryjo)
- Pod Twoją obronę
- Święci Apostołowie, Piotrze i Pawle...
- Święta Maryjo, przybądź z pomocą biednym...
- Odmówienie modlitwy: *Dzięki Ci składamy, Wszechmogący Boże, za wszystkie Twoje dobrodziejstwa. Który żyjesz i królujesz, na wieki wieków. Amen*
- Odmówienie modlitwy: *Wysłuchaj nas, Panie Święty, Ojczy Wszechmogący, wieczny Panie i racz zesłać z nieba świętego Anioła Swego, aby strzegł, osłaniał i bronił wszystkich mieszkańców tego domu. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen*
- Odmówienie jednej z sześciu litanii zatwierdzonych dla całego Kościoła (do Najświętszego Imienia Jezus, do Najświętszego Serca Pana Jezusa, do Najdroższej Krwi Chrystusa Pana, Loretańskiej do NMP, do świętego Józefa lub do Wszystkich Świętych)
- Odmówienie Składu Apostolskiego (pacierzowe wyznanie wiary) lub Symbolu Nicejsko-Konstantynopolitańskiego (mszalne wyznanie wiary)
- Odmówienie aktów cnót teologicznych i żalu za grzechy
- Odmówienie zatwierdzonej przez władzę kościelną modlitwy o powołania kapłańskie i zakonne
- Odmówienie modlitwy: *Przyjdź, Duchu Święty, napełnij serca wiernych Twoich i ogień miłości w nich zapal*
- Odmówienie modlitwy za papieża: Wezwanie; módlmy się za papieża naszego... Odpowiedź; Niech go Pan strzeże, zachowa przy życiu, darzy szczęściem na ziemi i broni przed nieprzyjaciółmi
- Odmówienie modlitwy o jedność Kościoła
- Odmówienie modlitwy: *Maryjo, Matko łaski, Matko miłosierdzia. Broń nas od wroga i przyjmij w godzinę śmierci*
- Odmówienie modlitwy: *Racz, Panie nagrodzić życiem wiecznym wszystkich, którzy nam dobrze czynią dla imienia Twego*

Ponadto, odpust cząstkowy można uzyskać za:

- Pobożne uczynienie znaku Krzyża świętego i wypowiedzenie słów: *W Imię Ojca, i Syna, i Ducha Świętego. Amen*
- Udział w nauczaniu lub uczeniu się nauki chrześcijańskiej
- Słuchanie przepowiadanego Słowa Bożego (kazania)
- Nawiedzenie cmentarza starochrześcijańskiego, czyli katakumb
- Uczestnictwo w miesięcznym dniu skupienia
- Odprawienie modlitwy myślanej (rozmyślenia)
- Uczestnictwo w publicznie odprawianej nowennie przed Bożym Narodzeniem, Zesłaniem Ducha Świętego i Niepokalanym Poczęciem.

Kościół uczy nas, że wśród uczynków miłosiernych co do duszy jest „modlić się za żywych i umarłych”. Szczególnym okresem są tu: Uroczystość Wszystkich Świętych oraz Wspomnienie wiernych zmarłych (Dzień Zaduszny).